

Ф. КУРБОНБОЕВ ва Р. НУРИДДИНОВ (ЎЗА) олган суратлар.

**публикаси Президенти
И. КАРИМОВ.**

БАХТИМИЗ ҚОМУСИ

ДАЛАДАГИ ҒАЛЛА БАРЧАНИНГ НАСИБАСИ

Т. НОРҚУЛОВ олган суратлар.
(ЎЗА)

ҲАР БИР ОДАМ — БИР ОЛАМ ТЎРТИКЛАР

Ерга сир, ишлов бер, кеч ёт —
эрта тур,
Қўшлар шўрлини дехон учун
дур.
Ер-сув ёдон мулки, тахт башар
бон,
Дехонга зар — темир, бир топ —
қўштур.

Ҳаёт қозонда заб ишлов қайна,
Янгина ёр бўлиб, ёмондан айна.
Они-иқсон олин жузуд қасами —

Инсоннинг ақлини қаламаслик
майна.

Булдой бўлиб, демек ривож
сомонда,
Понси тик турса бонюк омонда.
Орқа-одинг очик бўса ёниб
ол,
Рух шифақ шуқаси — заб
осмонда.

Ҳаётдан дарс олиб қушни бобма-
боб,
Тан тоғига келди ишдан олиб
тоб.

Маъна — беманзилар
парвонаси,
Қўнчилик оз-оздан бергаз тўлиб
қон.

Нобон йўлга оқил қўмас, сен
қўна,
Шайтон оқилди деб кирсан
қўна.
Ўз ҳурматини талаб қил
оқсала,
Оёқ ости бўлиб қолсан ўқина.

Сув ҳаёт бўса ҳам ҳамласи сойла,
Қўз илган ҳикмат, қўн қўриш
бойла.
Тақдир азалга тепа теккисай,
Тухум қўр товуқ дон стан жойла.

Қўлиқ икки лафа: Хуло,
нафсимиз,
Уч гал бадиликка юн
нафсимиз.
Товба-таърифу инсонларга,
Меҳр қўн билан боним
ақдимиз.

Бизни жут яратиб Ҳақ нега
ёниб?
Шу тугун-жумбоқда ҳаётин
маня.
Табиий тенгликни бузсанг
старли,
Қасоскорни қут, сўз демай бир
оня.

Ким? Нимадан? Каби саволи
берма,
Қонинг қатим-қарич, бонидан
терма.
Эду дин софлини аёлга боғлик,
Жумбоқни у еча, эр — сен қон
керма!

Ихбори дил нега керак юз бора?
Фикр берган — олган кини
дишора.
Ногоҳ тўлақ билан шёр
битсанг бир байт,
Дил чингиланг ечаг шу ноёб чора.

Ўқитан қўн, аммо ўқидиларда
дил,
Дилсизга бетгисир захарин
танқил.
Ҳаётнинг торози — тоши
хулқиди,
Ақл билан ўнганлар эҳдиёт —
тахқил.

Яхши киши мисли жаҳон феъл
кен,
Пайқасанг — жермаса ҳамроз
таом енг.
Ўз дехон бўлиб рубон битса,
Маънавий қамолот соҳиб шу
дег.

Рўзимухаммад ХОРАЗМИЙ,
боғбон.
Тошкент тумани.

Табиат — Она

Сайрамаздаги инсонлар ҳаёти дарелар, қўшлар, денгизлар ва ниҳоят уммонлар билан ҳамбарчас боғлиқдир. Бу қўшчиликка аён ва равшан бўлишга қарамай кейинги йиллар давомида сувга ва айниқса ичимлик сувига бўлган муносабат кескин ёмонлашмоқда ва об-ҳаётнинг бебаҳолиги унутиб қўйилмоқда.

Табиатда фақат сув уч — қатик, суюқ ва газ ҳолатида учрайди. Бирорта нарсаси йўқки, унинг таркибида сув бўлмасин. Тирик ҳаётнинг ярмидан қуни сувдан ташкил топган. Жумладан, кактус 95 фоиз, балик танида — 80 фоиз, ҳайвонлар танаида — 75 фоиз сув бор. Умуман олганда сайрамаздаги ҳаёт сувсиз улимга маҳкумдир.

Бир бош қарам учун ҳар қуни бир литр сув даркор. Бир олам бир кечаю кундузда ўртача 2,5 литр суюқлик ишлатади.

Муътадил иқлим шароитида одам бир кечаю кундузда нафас билан 0,4, терлаш билан 0,6, пешоб билан 1—1,5 литр сув йўқотса, бу миқдор жами 2—2,5 литрга тенг бўлади. Иссиқ минтақалар бу ҳисобга қирмайди, албатта. Чунки уларда сув ичиш ва уни йўқотиш бир неча баробар кўпдир. Африка мамлакатларида бир одам ўртача 30—40 литр сув ишлатади. У танага аввало оддий сув ичиш билан, қолаверса, истеъмол қилинган таомлар ёрдамида кирди ва қайта ишланади. Одамнинг ички сув қатлами — «гидросферасидаги» 45-50 литр сув ҳужайраларидан 23 фоиз, қон ҳамда лимфа томирларида 7 фоиз ва бошқа аъзоларида жойлашган бўлиб, улар орасида алмашув жараёнида қатнашади. Зеро, киши танаидаги суюқлик жадал суръатлар билан ҳаракат қилади. Муштаклар юрак ҳар қаққада 4,5—5 литр қон ҳайдайди. Умуман олганда ўртача 70 йил ҳаёт кечирган одам ўз оғирлигининг ҳар килограмми ҳисобида бутун умри давомида 1000 литр сув ишлатади.

Ҳозирги кунда ер юзидagi аҳоли сони 5 миллиарддан ошди десак, улар бир кечаю кундузда 5 километр куб сув ичадилар. Бу барча дареларнинг бир йиллик сув миқдорининг 9000 дан бир бўлагини ташкил этади. Лекин инсонларнинг ичишдан ташқари сув яна бошқа соҳалар учун ҳам керак-ку, ахир! Биринчи навбатда сув қўндалик ҳаётин заруратларида ишлатилиши қўшчиликка аён. Тараққий этган мамлакатларда у 24 соатда 200—230 литрни ташкил этади. Бу сувнинг 5 фоизи ичишда, 43 фоизи коммунал хизматда ва қир ювида, 34 фоизи дўшларда сарфланади, 5 фоизидан эса бошқа мақсадларда фойдаланилади. Демак, инсонлар ўз аъзоларининг ҳаётини фаолиятини таъминлашдан қўна қўндалик ҳаётлар учун 100 баравар кўп сув ишлатар эканлар. Мабодро ер юзидagi барча халқлар шунча сув ишлатиш имкониятига эга бўлсалар у ҳолда бунга 500 километр куб ёки барча оқар дарелардаги сувнинг 1 фоизи кетган бўлур эди. Лекин дунё халқларининг ярмигина сув ўтказувчи қувурлар билан таъминланганилиги учун дарё ва ер ости сувларида 200 километр куб сув олинади, холос.

Аслини олганда сув яна муҳим соҳалар — фойдала қазилмаларни қазиб олиб ишлатишдан тортиб, усимликлар устириш, энергия олиш, сунъий тоғлар ишлаб чиқариш учун ҳам зарур. Агар буларни ҳам ҳисобга олсак унда ҳар одам учун бир кеча-кундузда 2000 литр, бир йилда ўртача 3500—3700 километр куб

сув керак бўлади. Бу ер юзидagi оқар дарелар сувининг 8 фоизини ташкил этади.

Биобарин, сувни асосан ва кўпроқ ишлатадиганлар сирасига биринчи навбатда тараққий этган давлатлар кирди. АҚШни олайлик. Бу мамлакатда ҳар одам учун бир кеча-кундузда 5000 литр сув ишлатилиса, нисбатан тежамкор Японияда 2500 литр сув сарфланади. Демак, сув ишлатиш даражаси бир вақтнинг ўзида уша мамлакатдаги қишлоқ ҳужалиги ва саноатнинг устиш суратини ҳам қўрсатиб туради. Масалан, Мисрда бир кеча-кундузда бир кишига 1800 литр сув кетса, умуман Африкада 650 литр атрофида сув сарф бўлади. Шу боис инсонларга шу қадар зарур

бўлган сувни етказиб бериш учун турли мамлакатларда сунъий ҳавзалар, тугонлар, барпо этилади, қудуқлар қазилади.

Умуман олганда инсонлар учун ишлатилидиган сув ҳажми ердан қазиб олинadиган 100 миллиард тонна минерал манбалар массасидан 35 баробар кўпдир. Сув ижтимоий тозалик шароитини аниқловчи омили ҳамдир. Бу қуйидаги мисолларда аққол қуринади. Жаҳондаги 2,5 миллиард одамлар тоза сув ичмагани учун турли касалликларда қатлиний даражаси нисбатан юқори. Улар орасида ўлиш даражаси усаётир.

Аниқлашларича, одамга бир кеча-кунда керак бўладиган 2000 литр сув дарелардан олиниб, унинг 530 литри ифлос қилиб қайтарилар экан. Бир литр ифлос сув эса 7 литр тоза сувни «заҳарлайди». Бунда инсонлар томонидан оқар тоза табиий сувлар бир йиллик миқдорининг ярми «заҳарланади» демекдир. Орамизда сувни ифлослантиришдан ташвишга тушмайдиладиганлар ҳам учраб туради. Ваҳоланки, ифлос сув ичиш оқибатида қўшлар юқумли касаллар солир бўлаётир.

АҚШдаги табиатни муҳофаза қилиш уюшмаси маълумотларига қўра, ҳар йили 10 миллион шахс радиатив моддаларни сув ичса, 7 миллион киши пастизидили ва қўроғишли сув истеъмол қилар экан. Бутун жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг таъкидлашича, бир кеча-кундузда ифлос сув ичишдан 25 минг киши ноубуд бўлмоқда.

Устига-устак жаҳондаги дареларнинг ярмига яқинининг сувни аллақачон ифлосланиб бўлди. Буларнинг олдини олиш учун оқар сувларни саноат чиқиндиларидан тозалаш даркор. Лекин бу борада ҳам жиддий қийинчиликларга дуч келинмоқда. Тозалаш ускуналари усули билан ифлос сувларни тула-туқис тозалаш мумкин эмас.

Биобарин, шундай савол туғилади: инсонларнинг ўзларини-ўзлари бошқаришлари учун давр келмадимикан? Тўпроқ ва сувнинг ҳам поени бор-ку, ахир! Уларнинг манбалари чекланган. Шу боис ватандошларга мурожаат қилмоқчимиз: сув-ҳаёт манбаи, уни ифлос қилманг! Узоқ яшашни истасангиз табиий сувларни эъзозланг. Бу ишга бепарво қарасангиз табиат сиздан қаттиқ уч олади. Сув тириклик мезони. Унинг исрофи — оғир гуноҳ.

Мирмажид ЗОКИРОВ,
Ўзбекистонда хизмат қўрсатган геолог.

ИСРОФИ ОФИР ГУНОҲ

ОЧИҚ ТУРДАГИ «ҚУРИЛИШМАТЕРИАЛСANOАТБУТЛАШ» АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТИ

1. ЭМИССИЯ МАЪЛУМОТНОМАСИ

1. Эмитент тугрисидаги маълумотлар

1. Эмитент — ОТ «Қурилишматериалсаноатбутлаш» акциядорлик жамияти, Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкни бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитасининг Тошкент шаҳридаги бошқармасида 14-1-225 рақами билан рўйхатга олинган.

2. Юридик манзили: Ўзбекистон Республикаси, Тошкент шаҳар Яққасарой тумани, Мирқўлилов кўчаси, 68-а уй.

3. Ҳисоб varaги № 172636311 МФО 0172636311 ҚСБ Тошкент шаҳар Рақат бўлимида.

II. Акцияларни тақсимлаш тартиби

1. Асосий маълумотлар:

а) Устав фонди — 12107,0 минг сум

б) Акциялар сони — 12107 дона

в) Битта акциянинг номинал қиймати — 1000 сум

2. Акцияларнинг ҳаммаси эгаси ёзилган оддий ва бир хил номинал қийматга эга бўлган акциялардир.

3. Акциялар тақсимоти:

а) Меҳнат жамоаси сотиб оладиган акциялар:

— Акциялар улуши — 49,0 фоиз

— Акциялар суммаси — 5932,0 минг сум

— Акциялар сони — 5932 дона

б) Давлат мулки қўмитаси эгалик қиладиган акциялар:

— Акциялар улуши — 26,0 фоиз

— Акциялар суммаси — 3148,0 минг сум

— Акциялар сони — 3148 дона

в) Фонд биржасида сотишга:

— Акциялар улуши — 5,0 фоиз

— Акциялар суммаси — 605,0 минг сум

— Акциялар сони — 605 дона

г) Инвестиция фондига сотишга:

— Акциялар улуши — 10,0 фоиз

— Акциялар суммаси — 1211,0 минг сум

— Акциялар сони — 1211 дона

д) Шерик ташкилот — «СОТРА — Т» ишлаб

чиқариш-тижорат марказига сотишга:

— Акциялар улуши — 10,0 фоиз

— Акциялар суммаси — 1211,0 минг сум

— Акциялар сони — 1211 дона

4. Акцияларнинг чиқарилиш шакли: 46 фоизи, 5570,0 минг сумлик 5570 дона акция нақдсиз, Миллий депозитарийда ёки унинг филиалларида қайд қилириб сақлаш шарти билан; 54 фоизи, 6537,0 минг сумлик 6537 дона акция — махсус акция қурилишидаги нақд акциялар.

АЖ Бошқаруви

НАВОИЙ ВИЛОЯТИ ЯНГИЛИКЛАРИ

● НАВОИЙ туманидаги «Доришно» фирмаси ишдан аҳоли мамнун бўлмоқда. Фирма ташкил этилгандан буюн утган икки ой мобайнида турли шифобарҳо усимликлардан бир миллион сумликдан зиёд дори-дармон тайёрланди. Улардан навоҳорликларига эмас, балки олис Қизилқумда жойлашган вилоятнинг бошқа туман ва шаҳарлари аҳолиси ҳам баҳраманд бўлмоқда.

● ВИЛОЯТ ҳукулидаги Қўшмаликда, қалимий ипак йўли ёқасида жойлашган Сардоба ва Работи Малик обидаларини тиклаш ишлари бошлаб юборили. Бу ерда икки миллион сумтиқдан зиёд таъмирлаш ишлари бажарилади.

● НАВОИЙ туманидаги «Қаҳрамон» дехқон-фермер ҳужалиги раҳбари Абдулла Жураев хайрли ишга қўл урди. У ҳужалик маблағи ҳисобидан юз ўринли бошланғич мактаб биносини қуришга киришди. Гап шундаки, бу ердаги кичик-китойлар анча узоқдаги мактабга қатнайди. Мактаб янги ўқув йилида болаларни бағрита олади.

● ҚИЗИЛТЕПА туманида 40 нафардан кўпроқ ёши юздан ошган кексалар яшайди. Туман марказида истиқомат қилувчи Боғдўлат Азизова 107 ёшта, «Зармитан» жамоа ҳужалигида яшовчи Севара Сатторова 106 ёшга тулди. Уларнинг қайси бири билан суҳбатлашманг, ҳалол меҳнат қилиш, тугри омақланиш, ҳар нарсда меъерни сақлаш узоқ умр қуриш омилли эканини айтиди.

ТЎПСИЗ ТЎПСУРАРЛАР, ҲУВУЛЛАТАН ЎЙИНТОҲЛАР

Футбол мавсуми поёнига етди. Ютуқ ва қамчиликларга баҳо бериш вақти келди. Шу йил январда республика Базилар Милкасаси «Ўзбекистонда футболни ривожлантиришнинг ташкилий асослари ва принциплари» тугдан тақомиллаштириш чора-тадбирлари тугрисида» қарор қабул қилиб, бу спорт турини янада омавлантиштиришга имконият яратилди.

Жарқургонликлар ҳам қарорни мамнунли билан қутиб олишди. Уйингоҳларга, футбол майдонларига чиқиб, тўп сурди. Ишлар давомида вужудга келган қамчиликлар тугзилар, қизқариш уйинлар ўтказилиб, уйингоҳ мулкларидан билинган бўлар деб ўйлашди. Туманга «Пактор» стадиони на «Сурхон» тақриба-давлат ҳужалиги спорт мажмуида таъмирлаш ишлари олиб берилади. «Пактор» уйингоҳида томошапарларга мулкчиланган жой шарқона усулда қуришди. Футболчиларни тарбиялаш учун зарур қудайликлар яратилга имконият юзига келди. «Сурхон» тақриба-

давлат ҳужалиги спорт мажмуида ҳам таъмирлаш ишлари бажарилади. Мажкуд ишлоотларининг 70 фоизи қайта таъмирланди. Томошабинлар учун ўриндиклар, спорт зали бўлиди, деворлар оқланди. Баскетбол майдончаси ҳам мавсумга шайлаб қўйилинса, аммо волейбол майдончаси солашнини унутилди.

Иккала уйингоҳнинг йил давомидаги фаолияти ҳам қўнғиллашдек эмас. Спортгажамолари, қўшма-кечаклар, тугиларетимлайди. Мулклар орасида «сирти япирқотилиш айтили одат тусига кирган. «Сурхон» тақриба-давлат ҳужалигида 18 йил жисмоний тарбия бўйича металист бўлиб ишлаган, ҳозир спорт фахрийси Қ. Қаримов ҳам мажкуд муаммоларини ҳал қилиш йўллариин изламоқда. Катта маблағэвасига қурилган спорт мажмуи тугал бўлишини, бу ерга мулкчилар қўл келишини истайпти. А. Давлатов, А. Итатов, А. Абдуллаев, В. Жамин каби тақрибали спорт фахрийларининг ишлошлари воғта еттишини ору қилмоқда. Ешларга йўл-йўриқлар қўрсатилди.

— Қўп нарсас раҳбарларга боғлиқ. Спортни бор қилдиган ҳам,

Қаердаки адолат ва ҳақиқат устивор бўлса, ўшал манзил обод, халқи фаровон, келажак пардоқ бўлади. Пахтачиликда янги тақриблар мактабини яратиб, республикага донг таратган андижонликларнинг даромадлари яраша турмуш тарзлари ҳам гўзаллашиб, шаҳар-қишлоқлари қўрқамлашиб, гўзал қиёфа бахш этиб бормоқда. Янги турар-жойлар, мадания-маиший ва маъмурий бинолар қад қўтариб, шахр ҳуснига ҳусн қўшмоқда.

Суратда: Андижон шаҳри марказидаги ўлкани ўрганиш музейи.
Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

йўқ қилдиган ҳам шулар, — дейди Қ. Қаримов. — Бир вақтлар ҳужаликнинг «Сурхон» футбол жамоасида истеъодли футболчилар уйнади. Мулклар қўп эди. «Сурхон» футболчилари уч марта вилот чемпиони бўлишган. Қўп йиллар республика биринчилигида қатнашилган. Ҳозир аҳвол ёмон. Сабобини сўрасак, энаси қотиб қўл сипайдилар ҳам топилади.

Уйингоҳида муқобалар бўладигани йўқ. Мулклар кетма-кет қўйли. Бу йил Фарҳод Ҳужакўли, Ойил Остонов, Отабек Шомуродов «Тегирмончи»да уйнади. Александр Ярьев, Ренат Мулкидин Термиз яримла спорт клуби таркибиди майдонга чиқди.

Туман «Азиятранс» футбол жамоаси бўлиб, вилот чемпионатида уйнади. Ҳозир тарктиб юборилган. «Технолог» спорт клуби ташкил этилиб, бу йилги мавсумда қатнашди. Сурхондаре вилоти жамоалари орасида 4-ўринни эгаллади. 2 та базаси, 2 та футбол жамоаси бор, аммо футболчилари тарқалиб кетмоқда.

Туманда спортни, айниқса футболни ривожлантириш имкони бор. Қурилиш жамламалари, не-

фтбоза, ҳужаликлар, нонкомбинати мавжуд. Бу жамоалар ердан берилса, кетиб қолган футболчилар қайтариб олинса, кучли футбол жамоаси шаклланиши мумкин.

Жисмоний тарбиянинг маънавийтамини ривожлантиришда аҳамияти, уни омавлантиштириш йўллари ҳақиди қўп тағириш мумкин. Тумандаги спортни жон-йилишдек яхши қўрган ҳужалик, тақиклот, қорқона, муассас раҳбарлари спорт жонқўрларига яқиндан ердан берилса, моддий маблағ топилишинг янги усуллариин излаб топишса фойдали бўларди.

«Сурхон» тақриба-давлат ҳужалигининг спорт мажмуида болалар ва усимлар спорт мактаби фаолият қўрсатмоқда.

— Ҳужалик ҳисобида ишдаётганимизга 6 йил бўлди, — дейди спорт мактаби директори К. Олламуродов. — 2 та футбол тугараги, 2 та кураш тугараги, 2 та сипмил атлетика тугараги бор. Қизлар шўжамоаси бор, аммо футболчилари тарқалиб кетмоқда.

Туманда спортни, айниқса футболни ривожлантириш имкони бор. Қурилиш жамламалари, не-

рашчи кимноларини, енгил атлетика қийим-кечаклари йўқ. Мурабийлар билан пул йиғиб, бир амаллаб тўп олашмиз. Бунинг учун Жарқургон нон ҳисдорлик жамияти бошқарувининг раиси Қомил Қўрғонжонга раҳмат. Лекин фақат ун билан яшаб бўлмайди-ку, турмушда пулга соғиб олинadиган товонлар ҳам керак.

Бу ерда жисмоний тарбияга қизқувчилар қўп, аммо имконият йўқ. Ўқитиб берилса, ешлар спортга кўпроқ жалб этиларди.

А. Абдуллаев номли мактабининг жисмоний тарбия ўқитувчиси З. Қаримов мажкур спорт мактаби фаолиятида ҳам қатнашмоқда. Ешларга футбол усуллариин уртагатади. Аммо қамчиликлар машғулотларини қўнғиллашдек ўтказишга ҳалакит бермоқда. Ҳўқумат қарорида эса бу каби қамчиликларни тезда бартараф қилиш қўрсатиб ўтилган. Унда спорт анжомлари, футбол тугилари, ўқувчилар учун спорт қийимлари ишлаб чиқариш бўйича бюромаларини бажариш ҳақиди вазиқлар биланланганли.

Аммо бунинг натижаси Жарқургон туманида, жумладан мажкур болалар ва усимлар спорт мактаби фаолиятида сезилмапти.

Нурмухаммад МУҲАММАДОВ.

Турфа олам

9 ЁШЛИ ТАРЖИМОН

Техролда яшайдиган 9 ёшли Ризо Муҳаммадий Пасонд ўзининг иқтидорини билан дувейи дол қолдири. У Қуръон каримни 10 йилда «инглизча, немисча, французча, форсча, италиянча, испанча, туркча, русча, японча ва урду-чага таржима қила бошлаган. Ингитчанинг эътирофи этишча, бу ишда унга ота-онаси яқиндан ёрдам берган, илм ўргатган отаси бир неча тилларни мукаммал билган, онаси эса Қуръон Карим ва исломий билимлар муаллими бўлган. Олимлар бунинг тил билишидаги иқтидор ҳам аълодан аълодаги ўғли, деб баҳолашган.

ЭНГ ВАЗИДОР ОДАМ

Семизликдан оламзоҳ ҳа-миша азият чекиб келган. Ҳаёт-то семизларнинг жасди ҳам қишларини бироз таъинишга солиб қўйаркан. Юрак хасталигидан нафот этган австралиялик Кеннет Лажернинг жасдини уйлаб олиб чиқиш учун деворини бузишга тугри келди. Негакки, у Гинеснинг «Рекордлар китоби»да кирган энг оғир киши Альберт Ласкюндадан ҳам 39 килограмм оғир, яъни 433 килограмм экан. Бунга жасдини минг машаққат билан қўтариб елкаси яра бўлган 13 нафар полициячи, гўрқовлар ва бир қанча қўнғали таъзиядорлар гувоҳ. Улар К. Лажернинг шаҳарини темир йўл тарафига тортиб қўриб, ёқа ушлашган.

ТЕМИР ТАНЛИ НЕЙЛ